

Stein Tønnesson
årskortnr. 780232

HVEM ER DET DER MED SUKKERSØD STEMME
VIL HAVE OS TIL AT GLEMME FRANKRIG ?

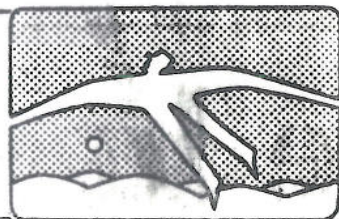
- analyse af en valgtæxt
fra Jacques Chiracs hånd

eksemplar i sekretariatet
efter 1979

"Le système des rivalités, des combinaisons, des contradictions, en milieu desquelles, entre mon départ en 1946 et mon retour en 1958, vingt-trois ministères s'effondraient et par l'effet desquelles réapparaissent dans leur camp toutes les ambitions, tous les faux-semblants et toutes les astuces d'autrefois."

Charles de Gaulle 11. dec. 196

et des réalités

Angoisse et espoir

PAR
JACQUES CHIRAC

EN arrivant à son terme, cette campagne européenne, malgré son intensité, laisse un goût d'inachevé.

Fallait-il expliquer davantage? Je crois pourtant avoir, avec mes colistiers, tout dit sur le sens de cette élection à l'Assemblée des Communautés, en avoir démonté les mécanismes apparents et les mécanismes cachés.

J'ai aussi beaucoup écouté les Français et les Français. Je n'ai senti chez eux ni l'angoisse ni l'espoir. Et pourtant...

L'angoisse, je la sentais l'an dernier avant les élections législatives aussi forte chez ceux qui m'écoutaient que dans mon cœur. Le péril socialo-communiste était là, devant nous. Aujourd'hui, le péril paraît lointain, irréel. Il est masqué et n'inquiète guère. Pourtant il est là, tout proche et bien réel.

Comment arracher les masques de tous les personnages à la voix douceuse qui veulent nous faire oublier la France? J'ai essayé. De toutes mes forces parce que, la France je

l'aime. C'est bête de dire cela? Pas tellement. Ou alors nous sommes beaucoup à être bêtes.

A tous ceux qui aiment la France, j'ai voulu faire comprendre qu'à la faveur d'un scrutin apparemment anodin, ils risquaient de perdre jusqu'à l'identité de leur pays. Je n'exagère pas. Le nom de la France n'était-il pas oublié sur cette fameuse carte des Communautés qu'a dénoncée Michel Debré?

Si les Français savaient, ils ne se laisseraient pas prendre à ces « mots nouveaux que seule l'imposture chérit », comme disait déjà Saint-Just.

Mais pourquoi s'effrayer? Ne s'agit-il pas simplement d'un changement de technique électorale pour une Assemblée fantôme? Encore, faudrait-il que la technique soit neutre. Or, c'est justement lorsqu'on imagine qu'elle est neutre que nous lui sommes livrés pour le pire.

J'en arrive à envier ceux qui savent enseigner que la France doit être anonyme si les Français veulent être européens, que la meilleure façon d'éviter les

histoires est d'oublier son histoire. Le faux présenté ainsi avec art surprend et éblouit.

Mais je n'ai pas ce talent et je ne veux pas l'avoir. Je voudrais seulement avoir celui de faire comprendre aux Français que derrière la comédie européenne, il y a une tragédie française et qu'ils en sont les acteurs.

Leur destin est dans leurs mains. Pour qu'ils le prennent, il faut que l'angoisse les prenne avant qu'il ne soit trop tard. Trop tard est un mot terrible de l'histoire. Il est la mort de l'espoir.

L'espoir, ce mot sublimé par André Malraux, a été bien galvaudé ces temps-ci. Il est la vaillance, le courage. Il a été traduit en mollesse, en faiblesse : « Espérez et l'Europe fera le reste. »

L'espoir n'est pas l'attente du miracle. C'est la volonté de faire des miracles. Elle était celle des combattants de la Marne et de Valmy. Elle est celle, aujourd'hui, des Français qui gagnent des marchés, imposent leur technique au monde.

L'espoir c'est avoir en soi assez de musique pour faire danser la vie.

Oublier l'angoisse, endormir l'espoir. Quel programme! Et pourtant, c'est bien celui que les flons-flons de la propagande essaient de nous vendre.

Eh bien, non! prenons le risque : acceptons l'angoisse. Il le faut : « Ce n'est pas pour mourir que je pense à la mort, écrivait Malraux. C'est pour vivre. »

Réveillons l'espoir. Il le faut si nous voulons gagner cette immense partie : faire l'Europe de la France, pas l'Europe des autres.

Jacques CHIRAC,
président du R.P.R.

INDHOLD

	side
1. PRÆSENTATION.....	1
2. ANALYSEPLAN.....	2
3. INDHOLDSANALYSE - MOTIV OG KONFLIKT	2
4. SPROGLIG ANALYSE	
a) komposition og kontraster.....	4
b) stilistik.....	5
c) tegnsætning og periodelængde....	6
d) syntaks.....	7
e) ordstof.....	8
f) sammenfatning af de sproglige iagttagelser.....	9
5. ARGUMENTATION.....	9
6. GAULLISMENS KRISE.....	11
 SKEMA OVER PERIODERNES LÆNGDE.....	 14
LITTERATUR.....	15

1. PRÆSENTATION

Den 8. juni 1979, to dage før Frankrigs valg til Europaparlamentet, åbnede jeg den store borgerlige avis Le Figaro (oplag: ca. 500.000) - og fandt hvad jeg straks syntes var en politisk perle: "Angoisse et espoir", en artikel af gaullist-lederen Jacques Chirac, borgmester i Paris og opstillet til Europaparlamentet. Teksten var forsynet med portrættet af en venlig mand med åben talende mund og tre fingre løftet advarende op over det store E der indledede teksten: - Læs dette ! syntes fotografiet at sige. Jeg læste - og sad tilbage med indtrykket af en mand der erklærede en patetisk og overdramatisk kærlighed til sit land, en angst for dette lands nationale identitet i det europæiske fællesskab og et håb om en ny national vækkelse - en mand som også kunne udforme disse følelser i et velklingende og letlæst fransk. Mandens nationale følelser virkede på mig kolde skandinav noget sentimentale (l.33: "...la France, je l'aime.") og også noget chauvinistiske (l.116: "faire l'Europe de la France, pas l'Europe des autres."), men jeg var ikke i tvivl om at manden virkelig mente sine følelser alvorligt og at han sikkert også delte dem med et stort antal højreorienterede franskmænd (l.18: "...je, la sentais (...) aussi forte chez ceux qui m'écoutaient que dans mon coeur.").

Der sad jeg altså med et begejstret og forskrækket indtryk af en sproglig smuk og indholdsmæssig uhyrlig avistext, der to dage før et Europa-valg (det første i sit slag) blev spredt til godt en million franske vælgere (Man regner normalt ca. 3 læsere pr. avis, hvoraf ikke alle har stemmeret) - og jeg bestemte mig for at lave en textanalyse. For at opstille en analyseplan tog jeg udgangspunkt i nogle enkle konstateringer omkring teksten:

- Emnet er et problem: Valgkampen er frem til skrivende stund ikke fuldført. Der er noget der mangler fra Chiracs synspunkt (se l.1-5), nemlig den nødvendige frygt og det nødvendige håb.
- Afsenderen af meddelelsen, Jacques Chirac, er selv førstekandidat på en af de fire store lister til valget, nemlig DIFE (Défense des intérêts de la France en Europe), og har således personlig interesse i valgets resultat. Teksten må altså ses som led i hans personlige valgkamp.
- Textens hovedhensigt må følgelig være at overbevise nogle vælgere om at de bør stemme på DIFEs kandidater.
- Meddelelsen foregår i en envejskommunikation, som artikel i en dagsavis. Modtagerens mulighed for at svare er begrænset, men deres mulighed for at afvise meddelelsen, dvs. lade være med at læse den, er stor. Derfor er det vigtigt for afsenderen at lave mindst mulig generende sproglig støj i teksten. Den skal være nem at læse for at nå mange.
- Modtagerne er Le Figaros læsere. Avisen er borgerlig, men uden speciel tilknytning til nogen af borgerskabets to politiske hovedfløje, gaullisterne og "giscardianerne". Man kan følgelig regne med at læserene, som for de flestes vedkommende bor i og omkring Paris, er borgerlige vælgere og at måske mange af dem ved valget 10. juni kunne anses

som mulige tilhængere både af Chirac og af hans vigtigste rival, Simone Veil. Hun var førstekandidat på listen UFE (Union pour la France en Europe), som havde præsident Giscard og statsminister Barres støtte. Derimod er det ingen grund til at tro at teksten nåede frem til, eller kunne forventes at nå frem til, særlig mange af de socialistiske og kommunistiske vælgere.

2. ANALYSEPLAN

Ud fra disse konstateringer fandt jeg det mest interessant at anskue teksten som et overtalelsesforsøg, et forsøg på at påvirke flest mulig borgerlige vælgere til at lægge DIFEs liste i urnen valgdagen, og ikke UFEs (eller andre borgerlige lister).

Analysens hovedopgave bliver derfor at finde frem til Chiracs overtalelseteknik, både på det indholdsmæssige, sproglige og argumentatoriske plan. Efter at have gjort dette vil jeg i et afsluttende afsnit kort komme ind på forholdet mellem Chiracs retoriske stil i denne tekst og den stil som blev benyttet af hans store politiske forbillede, Charles de Gaulle, i dennes berømte radiotaler, særlig dem der blev fremført kort før et valg eller et referendum. Er Chirac-teksten en imitation, en tillæmpning, eller bygger den på en helt personlig Chiracsk udtryksmåde? I det afsluttende afsnit vil jeg også forsøge at skue ud af teksten til gaullismens almindelige politiske situation i Frankrig juni -79, nævne valgets resultat og kigge efter om gaullismens krise kan aflæses i teksten.

I min analyse vil jeg i stor udstrækning gå frem efter den model Peder Skyum-Nielsen har skitseret i "Sprogbrugshåndbogen". Jeg vil i størstedelen af analysen opholde mig i teksten selv, men gør det ikke ud fra noget immanensprincip. Tværtimod forbeholder jeg mig retten til hver gang det kan belyse et problem, at bringe også teksteksterne forhold ind i analysen.

3. INDHOLDSANALYSE - MOTIV OG KONFLIKT

Et kort resumé af tekstens hovedindhold vil tage udgangspunkt i at Chirac advarer det franske folk mod at lade sig narre ind i en passiv forvisning om at alt går godt. Artiklen bærer titlen "Angoisse et espoir", og Chirac mener netop at frygten og håbet har manglet i valgkampen. Den social-kommunistiske fare er der endnu, selv om den er mere skult og bedre maskeret end ved parlamentsvalget i 1978. Nu drejer det sig om at demaskere dem som vil få franskmændene til at glemme Frankrig for at blive europæere, at glemme sin historie for at undgå historier (konflikter). Hvis det ikke lykkes, kan selve den nationale identitet komme i fare. Det er nødvendigt at acceptere frygten og genopvække håbet for at kunne vinde i det store spil om at skabe et Frankrigs Europa og ikke et Europas Frankrig.

Hvis vi ser på tekstens komposition ud fra indholdsmæssige kriterier, kan vi sige at den falder i tre dele:

- 1) præsentation af tekstens problem, den manglende frygt og det manglende håb (linie 1-27).
- 2) udredning af konfliktlinier i forhold til problemet og af de mulige konsekvenser hvis der ikke gøres noget (linie 28-84).
- 3) afslutning i form af en kraftig opfordring til at gøre noget ved problemet (linie 85-118).

Textens motiv er altså frygtens og håbets nødvendighed for opretholdelsen af nationens identitet.

Textens konflikt forholder sig til dette ved at de som vil acceptere frygten og genopvække håbet stilles op mod dem som vil glemme frygten og få håbet til at sovpe ind (1.103).

Hvem er så disse to parter i konflikt? Den positive part har navn i teksten. Det er Chirac selv og de andre på DIFEs liste (1.8: "...avec mes colistiers..."), hvoraf den fremste er de Gaulles gamle udenrigsminister, Michel Debré, som Chirac også henviser til i teksten (1.46). Til indtægt for denne part tages også de Gaulles gamle kulturminister André Malraux, gennem et citat (1.110), en stemme fra Frankrigs historie, Saint Just (1.52) og "...des combattants de la Marne et de Valmy." (1.95).

Den negative part er mere diffus. Nærmest kommer vi en bestemmelse i følgende to karakteristiker: "...les personnages à la voix douceuse qui veulent nous faire oublier la France" (1.29) og "...ceux qui savent enseigner que la France doit être anonyme si les Français veulent être européens, que la meilleure façon d'éviter les histoires est d'oublier son histoire." (1.62).

Vi kan ikke komme meget nærmere en bestemmelse ved en text-intern løsning, og det er heller ikke sikkert at det var text-forfatterens mening at Figarolæseren skulle komme særlig meget længere end til at vejlede en diffus fare og så tænke at det nok var bedst at holde sig til gaullismens arvtager ved valget. Han vidste man da ~~at~~ havde et nationalt sindelag.

Analysen skal alligevel videre. Textens konflikt må oplagt repræsentere en konflikt i den virkelige verden, og denne konflikt er simpelthen rivaliseringen mellem Chirac og Giscard om positionen som det franske borgerskabs politiske lederskikkelse og om magten i staten. "...les personnages..." og "...ceux qui savent..." er simpelthen præsident Valéry Giscard d'Estaing statsminister Raymond Barre, den blivende Europaparlamentspræsident Simone Veil og deres tilhængere i det franske borgerskab.

Denne påstand skal begrundes i tre punkter:

- 1) Det var en almindelig opfatning i Frankrig både før og efter Europavalget at valgkampen af dens hovedaktører først og fremmest blev betragtet som et forspil til præsidentvalget i 1981 - at modsætningen mellem den borgerlige og socialistiske lejr spillede en beskedent rolle i

valgkampen i forhold til de to interne opgør på fløjene. Valgkampen indeholdt således to hovedkampe, en mellem socialister og kommunister og en mellem gaullister og Giscardianere. I begge disse hovedkampe forsøgte den ene part, nemlig gaullisterne og kommunisterne, at fremstille sig som mere nationale og EF-kritiske end sin modpart (Se f.eks. "France: 1979 masqué par 1981" i Le Monde-supplementet "Les premières élections européennes" s. 44-45). Dette er et indicium for at en Chirac-text fra to dage før valget skulle være rettet først og fremmest mod den konkurrerende liste på den borgerlige fløj.

- 2) Texten blev som nævnt publiceret i en avis der først og fremmest læses af borgerlige vælgere. Det ville være spild af tid at argumentere mod socialister og kommunister i en borgerlig avis.
- 3) Chiracs modpart i teksten kan umulig være kommunisterne, som i sin praktisk politiske stillingtagen faktisk er mere nationale og anti-europæiske end gaullisterne. Så ~~genstår~~ socialisterne og giscardianerne blandt de politiske grupperinger af betydning. Textens dramatisering af situationen (1.41: "...ils risquaient de perdre jusqu'à l'identité de leur pays.") tyder på at modparten må være mennesker med magt og indflydelse over Frankrigs Europapolitik. Chirac giver i teksten indtryk af en allerede eksisterende og magtfuld fare, noget der peger mod Giscard/Barre/Veil og ikke mod Mitterand.

Textens konflikt er altså reelt rivaliseringen mellem to borgerlige politiske fløje, kamoufleret som to modsatte holdninger til følelserne frygt og håb og til Frankrigs nationale identitet.

4. SPROGLIG ANALYSE

a) komposition og kontraster

Textens komposition i tre dele sådan som beskrevet i forrige afsnit, er ikke markeret formelt gennem hovedafsnit, underafsnit el.lign., noget man heller ikke forventer af en kort avistext. Den er inddelt i 17 meget små afsnit som får læsningen til at flyde frem i rytmiske bølgeslag.

Texten er som beskrevet opbygget omkring et motiv og en konflikt. Denne konflikt giver sig udtryk i nogle sproglige kontraster der udvikles hen mod et kontrastmæssig klimaks i textens afslutning:

- I afsnittet 18-27 finder vi først en kontrast mellem det tilsyneladende "lointain, irréel" og det virkelige "tout proche et bien réel". Modparten i konflikten har, ansvaret for det tilsyneladende gennem sin maskering af de faktiske forhold, mens Chirac afslører ("démonté", "arracher les masques") virkeligheden.
- Fra l. 30 kommer så textens konflikt klart frem i kontrasten mellem "...les personnages (...) qui veulent nous faire oublier la France" og "...ceux qui aiment la France".

- Kontrasterne forlades så til fordel for nogle direkte advarsler, men i afslutningens udfoldelse af begrebet espoir vender de tilbage: En gammel gaullists positive intellektuelle arbejde med begrebet: "...sublimé par André Malraux..." (1.85) kontrasteres mod den moderne tids ødelæggelse af begrebet: "...bien galvaudé ces-temps ci." (1.86). Malraux er Chiracs mand, den moderne tid er Giscard's.
- Denne kontrast fortsættes ud i håbets positive definition: "Il est la vaillance, le courage" (1.87), kontrasteret mod den moderne tids negative definition: "Il a été traduit en mollesse, en faiblesse..." (1.88).
- Kontrasten når et foreløbigt klimaks i modstillingen af "...l'attente du miracle." (1.92) og "...la volonté de faire des miracles." Disse mirakler skal gøres militært, som ved Marne og Valmy (1.96), økonomisk og teknisk, som "aujourd'hui" (1.97) og kulturelt: "...faire danser la vie." (1.100).
- Den afsluttende kontrastering sker i det meget drastiske formular: "faire l'Europe de la France, pas l'Europe des autres". Denne formulering er ekstra subtil fordi "des autres" både kan forstås som de andre EF-partnere og som endnu et udtryk for "...les personnages..." og "...ceux qui savent...". Denne dobbeltbetydning kan være årsagen til at salven har denne form i Chiracs Figaroartikel mens den i det opråb DIFE udsendte til alle franske husstande lød: "C'est à la France de faire l'Europe et non à l'Europe de faire la France."

Artiklens afslutning er som vi har set i stor udstrækning bygget op omkring en udfoldelse af titlens ene begreb "espoir". Begrebet udfoldes i to retninger, en ren og rigtig som André Malraux har æren for, og en fordrejet. Disse to kontrasteres så mod hinanden for at karakterisere den gode og den onde kraft i tekstens konflikt.

b) stilistik

Det er en sagtext og ikke poesi eller anden skønlitteratur vi har at gøre med. Vi finder da heller ikke mange af de mere typisk skønlitterære stilistiske virkemidler som metaforer, symboler, rytme og rim i teksten. Metaforerne begrænser sig til den slags som er velkendte i almindelig sprogbrug: "arracher les masques", "comédie" og "tragédie", "cette immense partie".

Derimod gør artikelen udstrakt brug af andre kraftige stilistiske virkemidler. Den indeholder hele seks retoriske spørgsmål (l. 6, 28, 34, 43, 53, 54), tre udråb (l. 90, 102, 108), to selvfølgelig (l. 17, 32) og tre opfordringer i imperativ 1. person (l. 108, 109 og 114 - tekstens afsluttende opfordring).

Alt dette giver teksten et noget stakåndet og mundtligt præg, men de mange retoriske figurer til trods: Teksten flyder godt fordi der hele tiden opretholdes en associativ forbindelse fra sætning til sætning. Der er en slags tråd ("fil conducteur").

Jeg har allerede nævnt tekstens sproglige kontraster. Den bruger også flere citater, to ægte citater (l. 50, 110) og to falske. Det første af de to falske citater (l. 90) er til og

med forsynet med anførselstegn. Det sidste, ("Oublier l'an-goisse, endormir l'espoir", (l. 102) kan måske ikke betegnes som et citat, men det kommenteres med "Quel programme!...", en kommentar som ideelt set forudsætter at nogen virkelig har det på programmet.

Chirac bruger videre et af de Gaulles faste udtryk, tiltaleform "Françaises et Français", men her ikke som tiltaleform (l. 15). Her har imidlertid Figaros typografer drillet Chirac lidt ved at udelade hunkønsformen sådan at Chirac faktisk kommer til at nævne franskmandene to gange. For Chirac er det bare ærgerligt.

Han bruger også et oplagt stilbrud som virkemiddel i overgangen fra økonomi til kultur (fra afsnit 92-99 til afsnit 100-102). "...faire danser la vie" er et vulgærpoetisk udtryk som skiller sig ud fra resten af teksten. Det kan have til funktion at demonstrere hvordan Chirac adskiller sig fra de almindelige tørre politikere. Han kan lide musik og dans og ikke kun konferencer.

Det almindelige ordspil på forskellen i "histoire"s betydning i ental og flertal kommer også med i Chiracs stilistiske repertoire (l. 67).

Endelig skal nævnes at teksten også indeholder et eks. på ironi. Verbet "envier" i l. 62 er ment ironisk.

Chirac har altså et stort repertoire af stilistiske virkemidler der bruges til at komme ud over en almindelig politisk tales eller artikels tørre form, og han anvender påfaldende mange virkemidler i vores text, som jo ikke er specielt lang. Det skal imidlertid tillægges at de alle sammen er meget konventionelle. Enkeltvis savner de enhver originalitet. Det originale ligger eventuelt i at en politiker bruger så mange af dem i en kort avisartikel.

c) tegnsætning og periodelængde

I teksten finder vi hele 50 periodefinale tegn (42 punktum, 6 spørgsmålstegn og 2 udråbstegn) og kun 33 kommaer. Til sammenligning fandt jeg i en tilfældig valgt Le Monde-artikel (R. Barrillon, s. 79 i Le Monde-supplementet "Les premières élections européennes") om valget 50 kommaer og 18 punktum. I Simone Veils brev til vælgerne før valget var der 15 kommaer og 12 periodefinale tegn. I François Mitterands brev til vælgerne var der 58 kommaer og 31 periodefinale tegn, og i Georges Marchais var der 94 kommaer og 55 periodefinale tegn. Forholdet mellem kommaer og periodefinale tegn har selvfølgelig et direkte forhold til periodelængden. Mange periodefinale tegn giver et opstykket og ofte letlæst præg, mens en text med mange kommaer har en tyngre og mere traditionele syntaks med mange sætninger i hver periode. Blandt brevene til vælgerne var Marchais og Mitterands de længste og med den mest traditionelle syntaks. Deres breve er forfattet i pæn "skolefransk". Simone Veils var derimod meget kort og med konklusionen i hendes håndskrift. Der er ingen tvivl om at formen blev anset for vigtigere end indholdet af Simone Veil, mens det modsatte har været tilfælde for de to venstrefløjspolitikere. DIFE udsendte ikke noget Chirac-brev til vælgerne, men en generel text "vu par les candidats" med en radikal typografisk opdeling i punkter og forskellige skrifttyper.

Vi ser altså at Chiracs Figaro-artikel er helt særpræget ved at have flere periodefinale tegn end kommaer. Her overtræffer den også Simone Veils stærkt reklameprægede brev.

Jeg har også undersøgt periodelængden i Chirac-texten grundigt (se skema sidst i opgaven). Jeg fandt fem perioder med to ord og fem perioder med tre ord, altså hele ti perioder med tre ord eller mindre. Den længste periode havde ikke mere end 34 ord (l. 62-68). Gennemsnitsperioden havde elleve ord.

Hvis vi ser på skemaet vil vi se, hvordan teksten veksler mellem længere og meget korte perioder. Indledningen, der skal præsentere tekstens problem og friste til at læse videre, ligger på tekstens gennemsnit. Udredningsdelen har noget længere perioder og tekstens to længste, mens afslutningen, der skal konkludere, danne klimax og efterlade det vigtigste indtryk hos læseren, har meget korte perioder.

En gennemsnitlig periodelængde på 11 ord er meget lav. Vi kan sammenligne den med periodelængden i de Gaulles radiotaler, som er undersøgt i J.M. Cotteret et R. Moreau: "Le vocabulaire du général de Gaulle". De har regnet på periodelængden i samtlige radiotaler fra 1958 til 1965 og kommer til at talen med den korteste gennemsnitlige periodelængde var en tale fra 1. august 1958 med 12,5 ord pr. periode. Det er imidlertid forkert. Ved enkel kontrolregning viser det sig at denne tale har 20,5 og ikke 12,5 ord pr. periode. Den med de korteste perioder bliver så den foregående (27. juni 1958) med 15,8 ord pr. periode (Cotteret og Moreau s. 47 og 62f). Hovedmassen af de Gaulles radiotaler ligger på mellem 20 og 30 ord pr. periode, og gennemsnittet er nærmere 30 end 20.

Cotteret og Moreau noterer en tendens til at de Gaulles radiotaler fik længere og længere perioder efterhånden som hans regime blev mere stabilt (undersøgelsen går kun frem til 1965, så kriserne i 68 og 69 er ikke medtaget), og de skriver for sjov: (s. 45) "Peut-être un jour viendra-t-il où l'on pourra mesurer la santé d'un Etat à la longueur des phrases de ses hommes politiques..." Hvis dette skulle være rigtigt, må Chiracs Figaro-artikel tages som bevis for at gaullismen i juni -79 var i en værre krise end nåensinde mens de Gaulle sad ved magten. Selv den 24. maj 1968 brugte han 20,9 ord pr. periode (Se Charles de Gaulle: Discours et Messages s. 316f.).

d) syntaks

Når sætningerne er så korte kunne man måske forvente en helt enkel syntaks med hovedsætninger bestående af subjekt + verbal + objekt el. lign. Det er ikke tilfældet. Der er ikke tale om nogen direkte kompliceret syntaks, men 15 af de 54 perioder indeholder en eller flere bisætninger, og der er mange indskudte appositioner.

Det mest interessante i Chiracs syntaks er brugen af imperativsætninger, sætningsløb og ord i extraposition. Dette hører med i forklaringen af, hvordan han opnår at give sin text en så mundtlig fremtræden, at han kan give indtryk af pågående personlig ærlighed.

De tre imperativsætninger (l. 108, 114) befinder sig i artiklens afslutning og er med til at danne det sproglige klimaks der svarer til indholdets opfordrende konklusion. De er i 1. person flertal og udtrykker således Chiracs ønske om at forene sig med de fræksindede vælgere mod "...des autres".

Det første sætningsløb bruges til at danne bindeled mellem to afsnit (l. 17) "Et pourtant...". Det næste understreger styrken i Chiracs anstrengelser og nationale følelser (l. 32).

Det gøres ved at perioden "J'ai essayé de toutes mes forces..." brydes op med et punktum mellem "essayé" og "de" således at resten af perioden bliver et sætningslemme. Den tredje danner et talesprogsvar på et af Chiracs retoriske spørgsmål (l. 35: "Pas tellement"). De to sætningslemmer i l. 103 og 104: "Oublier l'angoisse, endormier l'espoir. Quel programme !" understreger ved sin spyttende korthed Chiracs afsky for de andres hensigter. Sætningslemmet "Eh bien, non" (l. 108) danner det udråb der lader op til konklusionen i imperativ. Endelig udgør textens allerede omtalte afsluttende slagord (l. 116-118) et sætningslemme, fordi det indledes med et kolon.

De tre steder hvor Chirac bruger det fremhævende virkemiddel extraposition er mindst ligeså velvalgte i forhold til textens hovedindhold. Titlens to begreber, der udgør textens motiv, forekommer begge i extraposition (l. 18 og 100). Desuden kommer det nationale to gange i extraposition: "La France" i linie 33 og "Le nom de la France" i l. 43.

e) ordstof

Chiracs vokabular er hentet fra fransk hverdagsprog. Det er så enkelt at selv en ret forudsætningsløs udlænding (som undertegnede) ikke behøver ordbog for at forstå hvad der skrives. Kun i citatet fra Saint-Just finder vi et mere sjældent ord: "imposture". ^{Ordet} ^{er ment} ^{at} ^{skulle} ^{glide} ^{let} ^{ind,} ^{og} ^{det} ^{gør} ^{den}.

Textens motiv er abstrakt (to følelser), og dens konflikt er diffus fordi den ene part forbliver uidentificeret. Textens hensigt er at skabe følelser hos læseren, nemlig de to som er dens tema/motiv, og disse følelser skal så lede til valg-handlingen med den rigtige liste i hånden. Dette abstrakte præg, hvor det konkrete teksten handler om (kampen mellem to valglistes) og det konkrete der er dens hensigt forbliver uudtalt, viser sig i ordene ved at deres denotative betydning er klart underordnet den konnotative. Chirac er ikke ude på at lære noget fra sig og heller ikke på at vise hvor meget han ved (noget politikere ofte er). Derfor er det ikke nødvendigt med præcision, men med et bevidst spil på følelsesmæssige konnotationer til ordene. Vi har set hvordan denne påvirkning skabes gennem stilistik, tegnsætning og syntaks. Jeg skal nu vise hvordan det samme går igen i ordvalget. Det kunne blive en meget omstændelig affære. Jeg vælger derfor at koncentrere mig om verberne og vil se efter hvilke verber der knyttes til hver af konfliktens to parter og til dem hvis gunst de kæmper om, franskmændene, vælgerne.

1. Chirac er textens "je", et personligt pronomen som forekommer tolv gange i teksten. I linie 23, 35, 107, 115 bliver det til "nous" og markerer således Chiracs forsøg på at identificere sig med dem han bejler til.

Hvilke verber tilordnes Chirac? Jo, følelserverberne croire, sentir, aimer, s'effrayer - og de velmenende, ærlige, søgte og energiske verber expliquer, dire, démonter, écouter, essayer, vouloir, faire comprendre, ne pas exagerer, arriver à envier (det sidste ironisk).

2. Rivalerne, "des autres", hvilke verber får de så tildelt? Jo, de onde hensigters verb-sammensætning "vouloir faire oublier", verber der udtrykker passivitet og glemsomhed om rivaler-

nes mål: attendre, endormir, oublier, og verber der udtrykker deres talenter i det ondes tjeneste om deres midler: savoir enseigner, présenter, surprendre, éblouir, galvauder, traduire og desuden éviter..

3. De tilbejlede franskmænd og vælgere får to af de samme verber som Chirac giver sig selv: écouter, aimer. Chirac lytter til franskmændene, og franskmændene lytter til Chirac. Sammen elsker de Frankrig. Visse franskmænd gør positive ting som "gagner" og "imposer". Hvis franskmændene ikke vågner, vil de "risquer de perdre", "être livrés" og "se laisser prendre", derfor opfordres de til at "prendre", "réveiller", "accepter" og "faire".

Jeg har sat verberne i en vis sammenhæng, men forsøgt at anskue verberne i hver af de tre grupper helt uden hensyn til den kontekst de står i i teksten, og tendensen vil alligevel være der. Tilsvarende opstillinger kunne gøres for adjektiver, substantiver og måske for flere ordklasser, og således kunne billedet forstærkes af, hvordan teksten spiller på de enkelte ords positive og negative konnotationer. Dette spil gøres imidlertid med en vis forsigtighed. Sprogets aller-mest værdiladede ord tages ikke i brug. I en vis udstrækning skabes konnotationerne af sammenhængen ordet sættes i. For eksempel kunne "surprendre" (l. 69) godt være positivt, men sat sammen med "Le faux présenté ainsi..." bliver det negativt.

f) sammenfatning af de sproglige iagttagelser

Til trods for tekstens meget abstrakte karakter og løse komposition er den uhyre letlæst. Det skyldes et vokabular¹⁰⁰ der er hentet fra hverdagssprogets almindelige ord og udtryk, en gennemført "fil conducteur" ordnet efter associationer hen mod et klimaks, og de meget korte perioder.

Ved hjælp af en intens udnyttelse af stilistiske virkemidler som retoriske spørgsmål, udråb, selvfølgelig og imperativ og af en opbrudt utraditionel syntaks får teksten et mundtligt præg. Den giver indtryk af at være et hurtigt nedskrevet følelsesudbrud fra en jævn mand med et kraftigt engagement udfra kærlighed til sin nation. Dette er tekstens fremtrædelsesform. Når vi nu kender til hvad der konstituerer dens fremtrædelsesform, kan vi afsløre artikelens væsen som et nøje tilrettelagt forsøg på manipulation. Denne påstand skal udbygges i det næste afsnit.

5. ARGUMENTATION

Den logiske overtalelses grundprincip er opstilling af holdbare - og helst kontrollerbare - præmisser, hvorefter udledes på gyldig vis en konklusion, som kan danne præmis²¹ i et nyt argument osv.

I Chiracs artikel serveres der ingen fysisk kontrollerbare præmisser, fordi dens tema er abstrakt, men Chirac iler med allerede i artiklens indledning at præsentere sig selv som en der forklarer og afslører, aktiviteter der normalt kræver brug af logik. I Chiracs artikel findes der dog ikke snæv af logik. Det er min konklusion, og her følger dens præmisser: ^{af mindste samle} _{ansyningen}

Lad os gå ned til linie 22-27, hvor Chirac præsenterer sin første væsentlige påstand: "Le péril socialo-communiste (...) est là, tout proche et bien réel." Hvad bygger han dette på? Det siger han ikke noget explicit om, men går direkte over til at stille det retoriske spørgsmål: "Comment arracher les masques de tous les personnages à la voix douceuse qui veulent nous faire oublier la France?". Dette spørgsmål indeholder en ny opsigtsvækkende påstand, nemlig at der findes nogen der vil få franskmændene til at glemme Frankrig (dvs. sine nationale interesser). Denne nye påstand, hvis diffuse karakter jeg tidligere har været inde på, er fremmet på traditionel tryllekunstnervis. Som bekendt plejer magikeren at gøre store armbevægelser med den ene hånd, hvorpå alle kigger på den, mens han gør sit lille manipulerende trick med den anden hånd. På samme måde lader Chirac sin påstand udgøre et underordnet sætningsled ("les personnages" er objekt og det de gør, er en bisætning) i et retorisk spørgsmål - hvorpå læserens opmærksomhed henledes ~~med~~ at søge spørgsmålet svar, i stedet for at vurdere påstandens sandhedsværdi.

I hvilken sammenhæng skal vi nu se de to påstande? Jo, den ene udfolder den anden ved et mesterlig argumentatorisk falskneri. Det Chirac nemlig egentlig siger ved at kæde de to påstande sammen, er at "le péril socialo-communiste(...) est là" i form af "les personnages à la voix douceuse...". (Det er nu nok alligevel en tilfældighed at "péril" og "personnages" begynder på de samme tre bogstaver.) Chiracs egentlige påstand er at den social-kommunistiske fare er nærværende i form af hans formelt set politiske samarbejdspartnere i det franske parlament, nemlig Giscard/Barre/Veils tilhængere. Mitterand og Marchais optræder på den politiske scene (la tragédie française", maskerede som Giscard og Barre. Denne påstand ville selvfølgelig være så nem at tilbagevise for Chiracs politiske rivaler at den ikke kunne fremsættes direkte. Derfor har "forklareren" og "afslørereren" Chirac maskeret sin påstand ved en argumentatorisk glidning af imponerende frækhed.

Frækheden fortsættes i det små ved at Chirac i næste sætning faktisk serverer en præmis for en påstand: Han påstår at han har forsøgt at "...arracher les masques..." af alle kræfter. til denne påstand knytter han årsagskonjunktionen "parce que" hvorefter følger præmis for hans kraftige forsøg: at han elsker Frankrig. Chirac serverer sine betydningsfulde påstande kamufleret og ubegrundet og diffust, hvorpå han føjer et nyt led til kamuflagen, nemlig en årsagsforklaring til noget komplet ligegyldigt.

Jeg har gjort meget ud af dette punkt fordi det er artiklens frækkeste. Når jeg summarisk går videre, er det kun for at vise at dette eksempel er regel og ikke undtagelsen.

- Fra linie 34 stilles der et problem: Er det latterligt at sige man elsker Frankrig? Det besvares kun med et "Pas tellement" og en undskyldning, der udgør spørgsmålets egentlige hensigt, nemlig Chiracs identifikation med de mange der også elsker Frankrig.

- Fra linie 39 påstås det at franskmændene risikerer at miste sin nationale identitet ved at opfatte valget som uskyldigt ("anodin"). Det begrundes med en præmis: at Frankrigs navn er blevet udeladt på et EF-kort. Argumentationen er ugyl-dig, eller i bedste fald uhyre tynd. Hensigten er måske at få nævnt navnet på DIFE's anden kandidat, Michel Debré.

- Det er meget farligt at tro ændringen i valgformen til EF-parlamentet er teknisk og neutral, siges det fra linie 58. Chirac siger ikke noget om hvorfor det er farligt og hvad der tilsiger at ændringen ikke blot er teknisk og neutral.

- Fra linie 62 kommer en ny drastisk påstand i et underordnet sætningsled, en relativ bøsætning der står til hovedsætningens objekt "ceux" (tryllekunstneren igen). Det hævdes her at der er nogen som ønsker at Frankrig skal være anonymt og at Frankrigs historie skal glemmes for at undgå konflikter. Denne påstand begrundes ikke.

- I afslutningsafsnittet gøres der meget ud af at stille to fortolkninger af begrebet "espoir" op mod hinanden. Den fortolkning Chirac angriber er imidlertid konstrueret af ham selv. Det kamoufleres som tidligere nævnt ved at den præsenteres i form af falske citater.

Dette skulle være en tilstrækkelig begrundelse for at fastslå tekstens karakter af manipulation og dens totale mangel på gyldig argumentation: "Le faux présenté ainsi avec art surprend et éblouit".

6. GAULLISMENS KRISE

Jacques Chiracs kunstfædige manipulation i Figarotexten og hans energiske indsats i andre valgkampssammenhænge slog ikke til i juni. Gaullisternes liste DIFE måtte næsten overalt se sig distanceret af sine rivaler i UFE. DIFE fik kun 16,25 % på landsbasis mod RPRs 22,62 % ved parlamentsvalget i 1978 (RPR er gaullistpartiet, DIFE den listebetegnelse det optrådte med i juni). UFE fik 27,55 % ved EF-valget mod UDFs 23,85 % ved parlamentsvalget i 1978. (UDF er Giscard's borgerlige parti. Tallene er hentet fra Le Monde-supplementet "Les premières élections européennes" s. 79). Chirac har altså ikke de store udsigter til at vinde over Giscard ved første valgrunde af præsidentvalget i 1981. Dette magre resultat førte lige efter valget til en indre selvransagelse i gaullistpartiet, hvor to af Chiracs nærmeste rådgivere trak sig tilbage til sine gårde på landet og hvor flere gaullister kom med slet skjult offentlig kritik af partiets præsident, Paris-borgmester Jacques Chirac. En særlig interessant kritik kom fra den tidligere generalsekretær for gaullistpartiet og minister under de Gaulle, Alexandre Sanguinetti. Han rådede på et møde i "Club de la Presse d'Europe" (iflg. Le Figaro 18. juni) Chirac til at trække sig tilbage: "Si le général de Gaulle avait toujours été président du R.P.F. en 1958, puis maire de Paris, personne n'aurait été le chercher." Videre rådede Sanguinetti Chirac til at lade være med at imitere de Gaulle: "Je veux dire imiter le général dans son comportement(...) je parle du style, du comportement, je ne parle pas de la tactique."

Sanguinetti mener altså at Chirac imiterer de Gaulle for meget i stil og opførsel, men undlader at tage lære af de Gaulles politiske taktik. Chirac bør trække sig tilbage, tænke, og vente til der bliver brug for ham, som det blev brug for de Gaulle under Algerie-krisen i 1958.

Udfra denne kritik kan vi spørge: Er Figaro-artikelen

"Angoisse et espoir" udtryk for imitation af de Gaulles retoriske stil? Jeg kan ikke besvare spørgsmålet udførligt fordi jeg ikke nu kan give en analyse af de Gaulles retoriske stil, men jeg kan alligevel pege på nogle ligheder og forskelle.

Sprogformen er forskellig. Chirac skriver i et udpræget mundtligt hverdagsprog med korte perioder, hvor de Gaulle brugte et mere traditionelt skriftligt og dannet fransk med længere perioder.

Vokabularer er heller ikke ens. Der er ikke ret mange af de Gaulles yndlingsudtryk med i Chiracs artikel. De Gaulle plejede i første række at henvende sig til og kæmpe for "la France, les Français, la République, notre pays, la nation, notre peuple." Flere af disse nationale gloser finder vi naturligvis også hos Chirac, men det samme gælder ikke de næste i rækken af de Gaulles favorit-ord. De Gaulle nævnte tit "la patrie, l'armée, la monnaie". Hans store mål var "le progrès, l'indépendance et la paix", og for at nå disse mål var det nødvendigt med "action" i en atmosfære af "puissance, unité, régularité et continuité" hvilket krævede at "les pouvoirs de l'Etat" var "stables, efficaces, cohérents, constants" for at undgå "les partisans" (venstrefløj) og "crises, secousses, confusion, destruction, subordination, illusions, combinaisons, inflation og ambitions". (De er ikke sagt i denne rækkefølge af de Gaulle) men ordene er udvalgt ud fra Cotteret/Moreaus liste over alle de Gaulles ord med tal for hvor mange gange de er brugt.)

Alle disse typisk gaullistiske ord og udtryk glimrer ved sit fravær i Chiracs artikel. Den er ingen direkte og billig imitation af det store forbillede, og tilsyneladende overdriver Sanguinetti.

Der er imidlertid én grundlæggende lighed mellem de Gaulles taler (specielt dem der blev holdt i forbindelse med valg eller i krisesituationer) og Chiracs artikel: Det er deres abstrakte og diffuse karakter kombineret med en slags sproglig perfektionisme. Hvis man læser disse taler af de Gaulle nogle gange, så opdager man at de siger meget lidt om virkeligheden og at det er meget svært at udlede nogen konkrete opfatninger af dem. De kan fortolkes som et bibelvers fordi de indeholder en masse svævende påstande og voldsomme angreb der egentlig ikke kan modsiges fordi det ikke er til at få hold på hvem de egentlig røttes mod. Når de Gaulle f.eks. i sin radiotale 29. juni 1968 omtaler majoprøret som "...le charme maïéfique qui nous entraînait vers l'abîme" så er der de Gaulles finere ord til trods noget i måden at karakterisere fjenden på der minder om Chiracs "...tous les personnages à la voix douceuse qui veulent nous faire oublier la France."

Denne indholdsløshed i de gaullistiske meddelelser udover det rent idémessige og nationale er et af gaullismens typiske træk. Gaullismen er en ideologi der skal favne hele nationen om en lederskikkelse - uanset klasse. ("...cela exige qu'aucun intérêt particulier ne puisse l'emporter sur l'intérêt général..." sagde de Gaulle f.eks. 2. okt. 1961) Gaullisten kan derfor ikke offentligt vælge altfor konkrete standpunkter. Så kunne han støde nogen fra sig. Han hæver sig over det konkrete i sine taler (og fører sin borgerlige politik i det stille). Her er vi ved Chiracs problem: De Gaulle kunne godt tillade sig at hæve sig over det konkrete og tale vidløftig til nationen fordi han var republikkens præsident og kunne omtale sig selv i 3. person som "le chef de l'Etat". Der er et drag

af storhed over sådan noget, når den der gør det er præsident og dertil har personlighed. Under Chiracs Figaroartikel står der godt nok også "président...", men med den ydmygende tilføjelse "...du R.P.R." i stedet for "de la République".

Den store forskel på Chiracs artikel og de Gaulles taler er at de Gaulle taler fra en position over radio til et folk, (der) hvor Chirac skriver fra en opposition i en avis for den der vil læse. Denne positionsforskel afspejles i Chiracs text, når han fremstiller sig selv som en jævn mand af folket og ikke dets store leder: "Ou alors nous sommes beaucoup à être bêtes" (l. 35). General de Gaulle omtalte sit folk i 2. person flertal: "Vous, à qui si souvent j'ai parlé pour la France..." (indledn. til de Gaulles sidste radiotale 25. april -69.)

Gaullisterne mistede ledelsen for den franske stat og den dominerende position i det franske borgerskab da Pompidou døde og der manglede en værdig arvtager eller en gaullisterne kunne sanles om. Jacques Chirac skulle efter gaullistpartiets grå eminensers plan modnes som statsminister mens den blege Valéry Giscard d'Estaing var præsident, men Giscard var mindre bleg end de havde troet. I 1976 fandt Chirac og hans rådgivere det opportunt at bryde med Giscard for at forberede Chiracs præsidentkandidatur i 1981. Foreløbig er det gået skidt. Gaullisternes problem er at begrunde sin opposition mod en relativt vellykket præsident, når de ikke sagligt set er særligt uenige med ham.

Så hjælper det ikke meget med retorik uden indhold og som ikke tør sige navnet på den den er rettet mod. Så vil nemlig de Gaulles gamle advarsler mod at vende tilbage til den 4. republiks rivaliseren, kombinationer og modsætninger fremme gaullismen selv. Oppositionen reduceres til ambition, og gaullismen til 16 procent.

Stein Tønnesson

årskortnr. 780232

29. november 1979

SKEMA OVER PERIODERNES LÆNGDE I JACQUES CHATEAUX "ANGCOISSE ET ESPoir"

Perioder på fra 1-6 ord er indrammet med rødt for at markere de korte perioder.
 Perioder på fra 7-15 ord er ikke indrammet, da de befinder sig i nærheden af
 artiklens gennemsnit på 11 ord pr. periode.
 Perioder på 15 ord og derover er indrammet med blå for at markere de lange perioder.

I. Indledningen (i. 1-27) 127 ord på 11 perioder giver 11,5 ord pr. periode.

<u>15</u>	<u>4</u>	<u>30</u>	10	12	<u>2</u>	<u>23</u>	7	<u>5</u>	7	9
-----------	----------	-----------	----	----	----------	-----------	---	----------	---	---

Altså: 3 korte, 5 gennemsnitlige og 3 lange

II. Værdningen (i. 28-84) 303 ord på 22 perioder giver 13,8 ord pr. periode.

<u>19</u>	<u>3</u>	11	<u>6</u>	<u>2</u>	8	<u>32</u>	<u>5</u>	<u>21</u>	<u>24</u>	<u>4</u>	<u>15</u>	<u>27</u>	<u>34</u>	9	14
<u>28</u>	<u>6</u>	<u>19</u>	9	7											

Altså: 6 korte, 6 gennemsnitlige og 9 lange

III. Afslutningen (i. 85-118) 172 ord på 21 perioder giver 8,2 ord pr. periode.

15	<u>6</u>	8	7	9	8	11	15	15	<u>6</u>	<u>2</u>	<u>17</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	14
	<u>4</u>	<u>3</u>	10	11												

Altså: 9 korte, 11 gennemsnitlige og 1 lang

LITTERATUR

- Peder Skyum-Nielsen: Sprogbrugshåndbogen Gyldendal 1975
Peder Søby Kristensen: Kommunikation Gyldendal 1974
Jon Espersen: Logik og argumenter Hans Reitzel 1969
-
- Klaus Kjeller: Argumentation Borgen 1975
Klaus Kjeller: Sprogbrugsbegreber Borgen 1975
- Jean-Marie Cotteret et René Moreau:
Le vocabulaire du Général de Gaulle Armand Colin 1969
Charles de Gaulle: Discours et messages Plon 1970
- Le Monde - dossiers et documents:
Les premières élections européennes 1979
André Chambraud et Geneviève Galey:
Chirac: Les drames d'un échec, artikel i Le Point 18.06.79
Breve fra kandidaterne ved EF-valget til vælgerne
Div. avisartikler, specielt i Le Monde og Le Figaro